

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsplan Zandwinning Echten, gemeente De Wolden

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

1 Advies over het MER in het kort

VOF Zandexploitatie­maatschappij Echten (hierna VOF Echten) wil een nieuwe zandwinning mogelijk maken ten zuidoosten van Koekange, gemeente De Wolden. Het gaat om een gebied van circa 65 hectare dat ligt nabij een bestaande zandwinning van VOF Echten met een installatie en depot (zie figuur 1). Om de zandwinning ruimtelijk mogelijk te maken is een wijziging van het (tijdelijke deel van het) omgevingsplan nodig van de gemeente.¹ Voor dit besluit is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.² Ook is er uiteindelijk een vergunning voor een ontgrondingsactiviteit nodig. Daarvoor is de provincie Drenthe het bevoegd gezag.

De gemeenteraad van De Wolden heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het MER in het kader van de procedure voor de wijziging van het omgevingsplan. De vergunning voor de ontgrondingsactiviteit van de provincie Drenthe is niet gekoppeld aan deze procedure. De Commissie wijst erop dat voor deze vergunning een project-MER-plicht geldt. In dit advies spreekt de Commissie zich primair uit over de juistheid en de volledigheid van het plan-MER voor de wijziging van het omgevingsplan. Delen die betrekking hebben op de vergunning voor de ontgrondingsactiviteit zal zij echter ook beknopt meenemen in het advies.

Wat staat in het MER?

In het MER zijn twee inrichtingsalternatieven onderzocht. In alternatief A is zandwinning leidend. In alternatief B heeft de natuur(ontwikkeling) de focus. Alternatief A én B hebben volgens het MER onder andere tijdens en na de zandwinning een (zeer) negatief effect op grondwaterstanden en landbouw. Alternatief B heeft een (zeer) positief effect op biodiversiteit, landschap en recreatie, aldus het MER. Bij alternatief A zijn de effecten op deze thema's neutraal of minder positief. Alternatief A heeft ook een negatiever effect op woningbouw door de sloop van enkele woningen in het plangebied.

Mede op basis van de alternatieven is een voorkeursalternatief (VKA) samengesteld. Dit VKA heeft volgens het MER een zeer negatief effect op landbouw en negatieve effecten op onder andere soorten, grondwaterstanden, archeologie en kabels en leidingen. Er zijn positieve effecten op biodiversiteit, landschap, cultureel erfgoed en, na de winning, op recreatie, aldus het MER.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER bevat duidelijke figuren, tabellen en doorsnedes die bijdragen aan de leesbaarheid van het rapport. De Commissie waardeert het achterliggende hydrologisch onderzoek en de onderzoeken naar de effecten op luchtkwaliteit, geluid en hinder.

¹ Voor deze wijziging wordt gebruikt gemaakt van de zogeheten 'TAM-imro procedure'. Deze procedure kon tot eind 2026 gebruikt worden voor wijzigingen van het omgevingsplan.

² Antea Group. 13 november 2025. *MER Zandwinning Echten*.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de zandwinning. Het gaat om de volgende punten:

- **Autonome ontwikkeling.** In het MER is niet uitgegaan van de juiste referentiesituatie. In de autonome ontwikkeling had namelijk het verwijderen van de bestaande installatie meegenomen moeten worden.
- **Water.** De locatiekeuze voor een nieuwe zandwinning in plaats van een uitbreiding van de bestaande zandwinning is onvoldoende onderbouwd. Daarnaast is de duiding onvoldoende van de betekenis van de berekende hydrologische effecten voor andere belangen. Het MER bevat geen overzicht van de mogelijke effecten door de inpassing in en aansluiting op het bestaande watersysteem. Ook de mogelijke invloed van de zandwinning zelf op de waterkwaliteit is onvoldoende beschreven.
- **Natuur.** De invloed van de fasering van de natuurontwikkeling op de verhoging van de natuurwaarde is onvoldoende beschreven. Daarnaast is de effectbeoordeling op beschermde soorten onvolledig en ontbreekt een verplichte Passende beoordeling.
- **Landschap en ruimtelijke kwaliteit.** In de effectbeoordeling voor landschap is uitgegaan van een verkeerd landschapsprofiel. Daarmee is de effectbeoordeling op landschap mogelijk onderschat. Ook is in het MER niet getoetst aan de vereisten van ruimtelijke kwaliteit uit de provinciale verordening.
- **Samenvatting.** Het MER bevat geen (verplichte) samenvatting. Een publieksvriendelijke, zelfstandig leesbare en complete samenvatting is van belang voor de communicatie met belanghebbenden en bestuurders.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de zandwinning.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1: Plangebied nieuwe zandwinning VOF Echten (in rood) naast de bestaande zandwinning (in geel) (bron: MER).

Aanleiding MER

VOF Zandexploitatie maatschappij Echten wil ten zuidoosten van Koekange (gemeente De Wolden) een nieuwe zandwinning realiseren van circa 65 ha met een maximale winningsdiepte van –39 meter NAP. De zandwinplas wordt in drie fasen uitgevoerd en start in de zuidzijde. De nieuwe zandwinning ligt nabij de bestaande zandwinning die op korte termijn (maximaal drie jaar) zal beëindigen. VOF Echten wil de installatie en het zanddepot van deze bestaande zandwinning behouden en gebruiken voor de nieuwe zandwinning. Het te winnen zand gaat met een nieuwe transportleiding naar het depot.

Om de zandwinning ruimtelijk mogelijk te maken is een wijziging van het omgevingsplan van de gemeente De Wolden nodig. Dit omgevingsplan is kaderstellend waardoor een plan-MER verplicht is. De zandwinning valt namelijk onder project B1 van bijlage V van het Omgevingsbesluit: ‘turfwinning, groeven en dagbouw mijnen’. Daarom is een plan-MER opgesteld. In een later stadium is ook een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit nodig van de provincie Drenthe. Hiervoor geldt vanwege de omvang (65 ha) een project-MER-plicht.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van De Wolden – besluit over het omgevingsplan.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 4057 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen en aanbevelingen. Adviezen staan in een tekstkader. Het uitvoeren daarvan is essentieel voor het volwaardig meewegen van het belang voor de leefomgeving bij het besluit over de nieuwe zandwinning van VOF Echten. Dit moet volgens de Commissie gebeuren voordat de gemeenteraad van De Wolden een besluit neemt over de wijziging van het omgevingsplan.

Aanbevelingen staan niet in een tekstkader. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming – nu en in de toekomst – te verbeteren, zoals het besluit van de provincie over de omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit.

2.1 Locatiekeuze

In het MER zijn geen locatie-alternatieven onderzocht, zoals de uitbreiding van de bestaande zandwinning Traandijk. Deze uitbreiding zou een logisch alternatief zijn, mede in het licht van de door de Provincie Drenthe gewenste clustering van zandwinningslocaties. In het MER staat dat dit onderzocht is met als conclusie dat dit niet mogelijk is. Reden hiervoor is dat er dan

meer water ingelaten moet worden, wat door het waterschap niet wordt toegestaan. Ter onderbouwing zijn hiervoor modelberekeningen uitgevoerd die echter niet in het MER staan.

In een schriftelijke reactie³ op vragen van de Commissie over de zandwinning en het MER stelt VOF Echten dat uitbreiding van de waterplas in westelijke richting leidt tot een verlaging van het waterpeil. De Commissie wijst erop dat door het zogeheten 'Domelaar-effect'⁴ het peil juist ook hoger kan komen te staan. VOF Echten stelt ook dat een verlaging van het waterpeil gecompenseerd moet worden. Voor de Commissie is niet duidelijk waarom dit moet voor de bestaande zandwinplas, maar niet nodig is voor de nieuwe plas. De nieuwe plas leidt namelijk ook lokaal tot peilverlagingen.

Vervolgens stelt VOF Echten dat de compensatie van verlaging van het waterpeil in de bestaande plas leidt tot een toename van de aanvoer van water. Deze toename wordt niet gekwantificeerd, maar zou door het waterschap als onacceptabel zijn beoordeeld. Om die reden is uitbreiding van de bestaande zandwinning naar het westen niet verder onderzocht. De Commissie constateert dat deze redeneerlijn op deze manier niet navolgbaar is.⁵

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een nadere onderbouwing van de locatiekeuze. Onderbouw waarom een uitbreiding van de bestaande zandwinning niet mogelijk is en ga daarbij in op bovenstaande opmerkingen.

2.2 Autonome ontwikkeling

Onderdeel van het voornemen is het gebruik maken van de installatie (en het depot) van de nabijgelegen bestaande zandwinning van VOF. De werkzaamheden op de bestaande locatie komen op korte termijn ten einde. De Commissie wijst erop dat formeel in het MER de effecten vergeleken moeten worden met de situatie na afronding van de bestaande zandwinning en na inrichting van het terrein conform de vergunde opleveringsverplichtingen. Dit is inclusief het beëindigen van de bestaande werkzaamheden, vervoersbewegingen én ontmanteling van de bestaande installatie. Dat betekent dat het voornemen (inclusief installatie, depot en bijbehorende verkeersbewegingen) moet worden vergeleken met de referentiesituatie waarin de activiteiten op de bestaande locatie zijn gestaakt.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een effectbeoordeling ten opzichte van de correcte referentiesituatie.

Daarnaast wijst de Commissie erop dat het voor omwonenden van belang is om te weten of de nieuwe zandwinning meer/minder effecten heeft ten opzichte van de bestaande situatie. Denk aan eventuele veranderingen qua verkeer en geluid. De Commissie beveelt daarom aan om een vergelijking te geven van de feitelijke huidige situatie én de formele juridische referentiesituatie.

³ Op 22 april 2026 bracht de Commissie een bezoek aan het plangebied. Daar kreeg zij uitleg over de beoogde zandwinning en over het MER van VOF Echten, diens adviseurs en de gemeente de Wolden. De Commissie had vooraf aan dit locatiebezoek vragen opgestuurd ter verduidelijking. Deze vragen zijn na afloop van het locatiebezoek schriftelijk beantwoord.

⁴ Het Domelaar-effect is het na verloop van tijd dichtslibben van de bodem door infiltratie.

⁵ In de zienswijzen werd hier ook op gewezen.

2.3 Water

2.3.1 Waterkwantiteit

De Commissie constateert dat aan het MER een grondige en navolgbare hydrologische studie ten grondslag ligt. Deze studie heeft de vorm van een zoektocht naar werkelijk optredende effecten, zoals het 'Domelaar-effect'. Het rapport maakt niet duidelijk of de gehanteerde weerstandswaarden zijn gebaseerd op ervaringscijfers of op expert judgement.

De berekende hydrologische effecten zijn lastig interpreteerbaar. Dit komt onder andere omdat ze veranderen in de tijd. De achterliggende hydrologische studie eindigt dan ook met de aanbeveling om aandacht te besteden aan de afgeleide effecten van de hydrologie op de andere belangen: wat betekent het voor de inwoners en gebruikers van het resterende land? De Commissie constateert dat deze duiding van de hydrologische effecten in het MER onvoldoende is beschreven. Zo wordt niet duidelijk of de berekende verhogingen of verlagingen leiden tot wateroverlast, verdroging, en/of verminderde dan wel verhoogde gewasopbrengsten. De situatie bij de woning aan de Oshaarseweg 43 wordt 'kwetsbaar' genoemd, en is aanleiding voor een negatieve score. De daadwerkelijke effecten zijn echter niet beschreven.⁶

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een duiding van de afgeleide effecten die het gevolg zijn van de berekende hydrologische effecten.

In de schriftelijke beantwoording van vragen van de Commissie stelt VOF Echten dat de plas geïsoleerd wordt van het omliggende oppervlaktewatersysteem. Dit betekent dat geen sprake van is van aanvoer én afvoer van water. Het neerslagoverschot zijgt vanzelf weg naar de ondergrond. Het peil in de plas fluctueert dan met het grondwater mee als gevolg van perioden van droogte of juist van overvloedige neerslaghoeveelheden. Gesteld wordt dat deze fluctuaties beperkt blijft tot 'enkel centimeters'. Dit wordt niet onderbouwd en wordt door de Commissie onwaarschijnlijk geacht. In een gemiddeld jaar liggen dergelijke fluctuaties van grondwater namelijk minstens in de orde van decimeters.⁷

De Commissie wijst erop dat het zeer waarschijnlijk is dat bij neerslaghoeveelheden (zoals in de winter van 2023/2024 met 500 mm meer water dan gemiddeld) het waterpeil zal stijgen tot voor omwonenden onaangename hoogten. Het is ook waarschijnlijk dat er dan toch een overstort moet worden aangelegd. Die overstorthoogte is een cruciale parameter voor het watersysteem en moet dus gekwantificeerd worden. Het betekent dat lozing van het plaswater op het watersysteem van het waterschap niet kan worden uitgesloten.

Naast de zandwinning ligt de Hoogeveense Vaart, inclusief een waterinlaat vanuit die Hoogeveense Vaart. Tijdens het locatiebezoek is door VOF Echten aangegeven dat het ingelaten water via de nieuw aan te leggen sloot westwaarts naar het systeem van het

⁶ Hier werd in de zienswijzen ook op gewezen.

⁷ Dit blijkt bijvoorbeeld uit metingen aan waarnemingsbuis B22A0239 in het gebied uit de negentig, zie de [ondergrondgegevens op BROloket.nl](https://www.broloket.nl/ondergrondgegevens).

waterschap moet worden omgeleid. De Commissie wijst erop dat het waarschijnlijk is dat dit water in droge perioden naar de zandwinplas wegzijgt⁸, of uiteindelijk actief wordt ingelaten.

De Commissie concludeert daarom dat de nieuwe plas onvermijdelijk onderdeel gaat worden van het omliggende watersysteem. Zelfs als het zo zou zijn dat er geen water via het oppervlaktewater af- of aangevoerd wordt, zal het neerslagoverschot via het grondwater wegstromen en elders tot afvoer komen. Het kan daarom niet zo zijn dat de plas gaat functioneren als een geïsoleerde eenheid los van het omliggende watersysteem. Daarom moet de interactie met en aansluiting op het omliggende watersysteem worden beschreven.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een beschrijving van de inpassing in en aansluiting op het bestaande watersysteem. Ga hierbij specifiek in op het neerslagoverschot, extreme droogte en de waterinlaat vanuit de Hoogeveense Vaart. Doe dit zo kwantitatief mogelijk.

2.3.2 Waterkwaliteit

In de paragraaf over waterkwaliteit staat dat in het gebied geen verontreinigingen bekend zijn en de zandwinning daarom geen negatieve invloed heeft op de waterkwaliteit. Ook wordt gesteld in paragraaf 14.3.1 dat zandwinning in principe geen negatieve invloed heeft op de waterkwaliteit. De Commissie constateert dat dit onvoldoende is onderbouwd. Uit ervaringen elders in het land, zoals in de Bakelse Plassen, blijkt dat het intensieve contact van het diepe bodemmateriaal met zuurstofhoudend water kan leiden tot ingrijpende veranderingen in waterkwaliteit. Dit geldt onder andere voor de zuurgraad, sulfaat, fosfaat en mogelijk chloride, calcium en (zware) metalen. Als dit water op het systeem van het waterschap gebracht wordt, kan dat in het ontvangende waterlichaam leiden tot overschrijdingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW)-normen.

In de schriftelijke beantwoording wordt gesteld dat dit slechts een tijdelijk effect is. De Commissie wijst erop dat verslechtering ten opzichte van de KRW-normen niet is toegestaan, ook niet tijdelijk. Daarnaast wijst de Commissie erop dat dit (mogelijke) effect gedurende de gehele exploitatietermijn én een herstelperiode van ongeveer tien jaar daarna zou kunnen plaatsvinden, waarmee nauwelijks meer sprake is van een tijdelijk effect. Ook als het water niet via het oppervlaktewater wordt afgevoerd, maar wegzijgt naar het grondwater, moet er een beeld zijn van de effecten op de grondwaterkwaliteit.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een analyse van de hierboven genoemde mogelijke effecten. Chemische analyses van het water in de bestaande zandwinplas kunnen hiervoor worden gebruikt. Interpreteer de uitkomsten van de analyse in het licht van de hierboven geadviseerde kwantificering, en bespreek de uitkomsten met het Waterschap.

⁸ Wegzijgen is de uitstroom van slootwater via een lekke slootbodem naar een omgeving met lagere (grond)waterstanden. In het uiterste geval kan de sloot droogvallen.

2.4 Natuur

Fasering natuurontwikkeling

Natuurontwikkeling wordt in het MER benoemd als een belangrijk doel van het realiseren van een nieuwe zandwinplas. De fasering van de voorziene natuurontwikkeling is in het MER en ook tijdens het locatiebezoek toegelicht. Onduidelijk is echter hoe een hogere natuurwaarde wordt bereikt. Voor het MER is het daarvoor van belang (waar mogelijk) kwantitatief in beeld te brengen en te beschrijven wat de huidige natuurwaarde is, waar die uit bestaat en hoe dat er in de beoogde situatie zal uitzien. Daarbij is ook de termijn van belang waarop verbetering van de ecologische waarde te verwachten is. Beschrijf hiertoe de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied en geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf ook de gevolgen van de activiteiten rondom de zandwinning voor de te ontwikkelen natuur.

Natuurvriendelijke oevers met bosschages en kruidenrijke graslanden zijn voorzien en kunnen in potentie bijdragen aan natuurontwikkeling. Het is echter onduidelijk in hoeverre deze potentie benut kan worden gedurende de gebruiksfase (tot circa 2056) van de zandwinplas. In de gebruiksfase van de zandwinning zal namelijk ook verstoring aanwezig zijn in de vorm van aanwezigheid en geluid van mens en machine en mogelijk aanvullende verlichting. Bovendien is het water van een zandwinplas gedurende de werkzaamheden typisch zeer troebel door opwervend zand veroorzaakt door de activiteit. Troebel water belemmert de groei van waterplanten en de aanwezigheid van fauna. Ook kan sedimentatie van het zand de oevers ongeschikt maken voor bodemfauna.

Om deze redenen is het van belang om zoveel mogelijk kwantitatief in beeld te brengen hoe en op welke termijn de verschillende alternatieven een bijdrage kunnen leveren aan het verhogen van de ecologische waarde van het gebied. Een vergelijking met de huidige zandwinlocatie en de toepassing van een natuarpuntensystematiek⁹ kan hierbij helpen.

Effecten op beschermde soorten en gebieden

Soortenbescherming

In het MER zijn de effecten op beschermde soorten en natuurgebieden beoordeeld. In het MER staat dat nader onderzoek naar de boerenzwaluw niet noodzakelijk is, omdat er geen gebouwen gesloopt worden. De Commissie wijst erop dat daarnaast ook sprake kan zijn van verstoring van broedgevallen van de boerenzwaluw door de werkzaamheden van de aanleg en tijdens het gebruik van de zandwinplas. Beoordeel daarom verstoring van boerenzwaluwen. Daarnaast staat in het MER dat er geen waarnemingen van broedgevallen van de steenuil bekend zijn binnen het plangebied. In de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB) is binnen een straal van 1 tot 5 km² rondom het plangebied echter een broedgeval van de steenuil geregistreerd in meerdere, recente jaren. Verstoring daarvan door de aanleg van de zandwinplas kan daarom niet op voorhand worden uitgesloten en moet worden beoordeeld.¹⁰

⁹ In de natuarpuntensystematiek zijn natuarpunten een maat voor biodiversiteit als hulpmiddel om op een gestructureerde manier de effecten van ingrepen op biodiversiteit te kwantificeren. Natuarpunten zijn een product van oppervlak, kwaliteit en een weegfactor voor het belang van een natuurwaarde voor het behoud van biodiversiteit. Voor meer informatie, zie deze [publicatie op de website van het Planbureau voor de Leefomgeving](#).

¹⁰ Ook in de zienswijzen werd gewezen op het onvolledig zijn van de beoordeling van soortenbescherming.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Met betrekking tot gebiedsbescherming merkt de Commissie op dat externe werking op het NNN, aanwezig direct ten zuiden van het plangebied, niet zijn onderzocht in het MER. Hoewel dit niet getoetst hoeft te worden vanuit de vergoedbaarheid op basis van de Provinciale Omgevingsverordening kan wel sprake zijn van mogelijke effecten die in het kader van het MER en ook vanuit de Zorgplicht in beeld gebracht moeten worden. Beoordeel daarom of sprake kan zijn van aantasting, of, gezien het beoogde type natuur, van versterking van het areaal of van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Effecten zouden kunnen bestaan uit verstoring van kwalificerende fauna of verbetering van het areaal en kwaliteit van leefgebied van kwalificerende flora en fauna.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden geldt dat in het MER alleen een verschilberekening in AERIUS is uitgevoerd met betrekking tot stikstofdepositie. Daaruit blijkt dat er geen sprake is van een toename van stikstofdepositie op Natura 2000 op basis van intern salderen. De Commissie wijst erop dat bij intern salderen een Passende beoordeling met additionaliteitstoets vereist is. Deze Passende beoordeling kan als bijlage bij het MER worden gevoegd, en dient ertoe om (1) het effect op Natura 2000-gebieden en de beschikbare mitigerende maatregelen in beeld te brengen en (2) te onderbouwen dat het plan uitvoerbaar is binnen de kaders van de Natura 2000-wetgeving. Neem daarom de conclusies op in het hoofdrapport van het MER.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluiten, aan te vullen met:

- een beschrijving van de aanwezigheid, samenhang en autonome ontwikkeling van huidige natuurwaarden in en rondom het plangebied;
- een toelichting van de manier waarop de natuurontwikkeling per alternatief gefaseerd een bijdrage levert aan de verhoging van de ecologische waarde;
- een effectbeoordeling voor alle relevante (beschermde) soorten. Ga daarbij in ieder geval in op de boerenwaluw en de steenuil;
- een Passende beoordeling met een additionaliteitstoets, mede om aan te tonen dat het plan uitvoerbaar is binnen de kaders van de Natura 2000-wetgeving.

2.5 Landschap en cultureel erfgoed

Landschappelijke analyse en inpassing

Het thema landschap is beschreven aan de hand van een archeologisch onderzoek en een onderzoek in het kader van het bestemmingsplan TAM Omgevingsplan, uitgevoerd door de voormalige gemeente Ruinerwold. In de beschrijving van mitigerende en compenserende maatregelen wordt teruggerepen op het verleden van het gebied, onder de veronderstelling dat er weinig veranderd is.¹¹ Ter onderbouwing is het belangrijk om dat verleden goed in beeld te brengen, bijvoorbeeld in de vorm van een landschapsbiografie¹². Het archeologisch rapport gaat in globale termen in op de geschiedenis van het landschap met een algemene

¹¹ Zie pagina 17 van het archeologische rapport waar staat het plangebied 'nauwelijks verandert' tussen 1850 en 2020 met een verwijzing naar afbeelding 11 op pagina 18 met daarin een overzicht van verschillende historische kaarten.

¹² Een landschapsbiografie is een onderzoeksinstrument om te laten zien hoe een gebied zich door de eeuwen heen heeft ontwikkeld. Hierbij wordt ingegaan op de gevolgen van de wisselwerking tussen mens en natuur. Voor meer informatie zie de [website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#).

geologische en geomorfologische beschrijving én een kaartvergelijking met tijdstappen van een halve eeuw. De tijdschaal voor archeologie is daarmee goed gekozen.

Het gekozen studiegebied is ongeveer even groot als het plangebied. De archeologische analyse schiet tekort voor een adequate biografische landschapsbeschrijving, vanwege de beperktheid van het studiegebied en de grote stappen door de tijd. Belangrijke ingrepen in het landschap worden hierdoor gemist, zoals waterhuishoudkundige en landbouwkundige veranderingen (bijvoorbeeld de ruilverkaveling) in het gebied en de directe omgeving. Daarmee wordt ook een duidelijke toets aan de in provinciaal beleid vastgelegde kernkwaliteiten van het gebied gemist.

De analyse van het bestemmingsplan gaat daarnaast uit van een onjuiste typering van het landschap. Het is geen slagenlandschap omdat de onregelmatige verkaveling en ook de perceelsscheidingen niet eenvormig zijn aangelegd. Ook bevindt het zich niet in de laagstgelegen plekken, waar, zoals de provinciale Omgevingsvisie aangeeft, in de benedenloop van een beek veen is ontstaan.¹³ Het bevindt zich eerder in de uiterste bovenloop van Koekanger Aa. De Commissie wijst erop dat een onregelmatige verkaveling meestal een aanwijzing is voor de aanwezigheid van een oud cultuurlandschap.

De onjuiste typering en te kleine schaal van analyse leidt tot onsamenhangende suggesties voor inpassingsmaatregelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het in het MER benoemde 'herstellen van zichtlijnen'. Zichtlijnen behoren tot een geheel ander landschapstype. Diverse inrichtingsmaatregelen specifiek voor landschap lijken mogelijk, omdat zowel boomsingels (zowel noord-zuid als ook oost-west) als perceelsslotsen in het verleden zijn aangelegd. Voor een zuivere vergelijking van de uiteindelijke effecten van de wijziging van het omgevingsplan moet het MER echter enkel de maatregelen van het landschapsplan meenemen die juridisch geborgd zijn en daarmee een onlosmakelijk onderdeel uitmaken van het voornemen.

Ook de effectbeoordeling op landschap is onvoldoende onderbouwd. Een voorbeeld hiervan is de bewering in het MER dat het vervangen van agrarisch grasland door een zandwinplas geen effect op het landschap heeft doordat het weidse karakter behouden blijft. De Commissie wijst erop dat een zandwinplas een gebiedsvreemd element is in het landschap, dat de kenmerken en beleving ervan kan veranderen.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluiten, aan te vullen met een gedegen landschapsonderzoek om het huidige landschap en de effecten daarop in beeld te brengen. Doe dit op basis van de methode van de landschapsbiografie op een passende ruimtelijke schaal waarin het gebied is gesitueerd tussen veen, veenontginningsgebieden en beekdalen. Gebruik het onderzoek om een overzicht van landschappelijke veranderingen op te stellen, beginnend bij de ontginning. Geef op basis van deze analyse aan wat er kenmerkend en waardevol is. Geef ook aan wanneer er sprake is van landschapsherstelmaatregelen of de introductie van gebiedsvreemde oplossingen. Beschrijf vervolgens de effecten op het landschap.

Archeologische waarden

De archeologische waarden en verwachtingswaarden in het gebied zijn goed beschreven. De Commissie wil hier enkel de kanttekening bij plaatsen dat archeologische waarden zich ook

¹³ Zie paragraaf 4.2.1.3 van de [Omgevingsvisie Drenthe](#) voor een beschrijving van het slagenlandschap

kunnen bevinden onder de huidige bouwkavels. Kleine veranderingen in grondwaterdynamiek kunnen hier effect op hebben. Daarom moet een beschouwing hierover meegenomen worden in de effectbeschrijving. Dit kan in beginsel beperkt blijven tot mogelijke veranderingen in grondwaterdynamiek. Als dit effect daadwerkelijk kan optreden, dan moet de Archeologische Monumenten Zorg Cyclus¹⁴ in acht genomen worden.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluiten, aan te vullen met een beschouwing van de doorwerking van mogelijke veranderingen in de grondwaterdynamiek op (mogelijke) archeologische waarden onder de huidige bouwkavels.

2.6 Ruimtelijke kwaliteit

In het beleidskader voor landschap, cultuurhistorie en archeologie beschrijft het MER het provinciale beleid. Er wordt beschreven wat de provincie onder ruimtelijke kwaliteit verstaat en ook dat deze geborgd is in de provinciale verordening. Duidelijk is wel dat ruimtelijke kwaliteit meer is dan enkel het landschap.¹⁵ Het is dan ook een essentieel gemis dat het onderdeel ruimtelijke kwaliteit niet als zodanig is uitgewerkt in het MER. Hierdoor blijft in het ongewisse of de ruimtelijke kwaliteit erop vooruit of achteruit gaat.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluiten, aan te vullen met een beschrijving (inclusief onderbouwing) te geven van de effecten op ruimtelijke kwaliteit.

Besteed daarbij aandacht aan:

- mogelijke effecten op de identiteit van het gebied;
- de beleving van schaal en schaalverschillen;
- de beleving van (dis)harmonie in het landschap¹⁶;
- de samenhang of het gebrek aan samenhang met het omliggende gebied (betrek daarbij ook de gebiedsontwikkeling De Wijk. 2.0);
- de mogelijke langetermijneffecten op de agrarische structuur in de omgeving;
- de mogelijkheden voor multifunctioneel ruimtegebruik tijdens en na de exploitatie¹⁷.

Beschouw daarin ook de al beschreven effecten op landschap, erfgoed, water en natuur, conform de omgevingsverordening, en breng de positieve en negatieve effecten separaat in beeld.

2.7 Geluid

Uit het MER blijkt dat tijdens de aanlegfase gedurende de nachtperiode geluidniveaus worden berekend die hoger zijn dan de Standaardwaarde toelaatbaar geluid op een geluidgevoelig gebouw. Een onderbouwing ontbreekt van de noodzaak om gedurende de nachtperiode deze

¹⁴ Voor meer informatie, zie de [website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#).

¹⁵ Het gaat om stilte en duisternis, openheid van het landschap, natuur binnen het Natuurnetwerk Nederland, diversiteit en gaafheid van landschappen, cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden. Op pagina 6 en in hoofdstuk 4 van de Omgevingsvisie Drenthe 2022 wordt toegelicht hoe het provinciebestuur behoud en ontwikkeling van kernkwaliteiten in de praktijk nastreeft: ontwikkelen mét ruimtelijke kwaliteit en ook het zuinig en zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte en het waarborgen van milieukwaliteit.

¹⁶ Voor meer informatie, zie Staats. 1998. *Ruimtelijke Kwaliteit in een veranderend landschap*.

¹⁷ Voor meer informatie, zie de [Ruimtelijke kwaliteitsaanpak \(Mooi Nederland\)](#).

activiteiten (en de daarmee gepaard gaande geluidniveaus) uit te voeren. De Commissie beveelt aan om deze onderbouwing te geven in de vergunning die nodig is voor de milieubelastende activiteit zoals beschreven in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).¹⁸

2.8 Samenvatting

Het MER bevat geen samenvatting. De Commissie wijst erop dat een samenvatting onderdeel is van de inhoudsvereisten van een MER. Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan de besluiten, aan te vullen met een publieksvriendelijke samenvatting.

¹⁸ Het gaat specifiek over paragraaf 3.4.5 van het Bal. Voor meer informatie, zie de [website van Informatiepunt Leefomgeving](#).

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Harry Boukes

dr. Jan Jacob van Dijk (voorzitter)

dr. René van Dijk

dr. Roeland During

dr. Patrick Patiwaël (secretaris)

drs. Frank Wijnants

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Wijziging omgevingsplan.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project B1 "turfwinning, groeven en dagbouw mijnen". Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van de Wolden.

Initiatiefnemer besluit

College van burgemeester en wethouders van De Wolden

Initiatiefnemer project

VOF Zandexploitatie maatschappij Echten.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [4057](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl